

# Unge oplevelser af negativ social kontrol

– resumé af rapport



Udlændinge- og  
Integrationsministeriet

Styrelsen for International  
Rekruttering og Integration



ALS RESEARCH



Udlændinge- og  
Integrationsministeriet

Styrelsen for International  
Rekruttering og Integration



## **Unge oplevelser af negativ social kontrol – Resumé af rapport**

Udarbejdet af Als Research for Styrelsen for  
International Rekruttering og Integration

Forfattet af: Bjarke Følner og Sofie Aggerbo  
Johansen

Layout: Refleks

Resumé af rapporten: Unge oplevelser af  
negativ social kontrol, udgivet september  
2018

København, 2018

ISBN: 978-87-93373-26-6

Als Research ApS  
Ny Vestergade 1, 2.  
1471 København K.  
[www.alsresearch.dk](http://www.alsresearch.dk)

# Indhold

- 1. Undersøgelsens baggrund og definitioner / side 4**
  - 2. Undersøgelsens datagrundlag / side 7**
  - 3. Hovedkonklusioner / side 8**
  - 3. Integrationsbarometerets mål for selvbestemmelse / side 10**
  - 4. Den begrænsede selvbestemmelse og negative sociale kontrolls omfang og karakter / side 12**
  - 5. Konkrete oplevelser med sanktioner, trusler og vold mv. / side 22**
  - 6. Udøvelse af negativ social kontrol / side 24**
  - 7. Sammenhæng mellem negativ social kontrol og mistro / side 26**
- Referencer / side 30**

# 1.

## Undersøgelsens baggrund og definitioner

### Om undersøgelsen

Dette resumé formidler de væsentligste resultater fra rapporten *Unge oplevelser af negativ social kontrol*, udgivet i september 2018. Undersøgelsen har haft til formål at afdække omfanget og karakteren af negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter blandt unge i Danmark i 2017 med henblik på at bidrage til at målrette og kvalificere indsatsen på området. Undersøgelsen belyser bl.a. hvor mange, der er underlagt æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, hvem, der udsættes for den, hvad, den omfatter, hvilke konflikttyper, der er mest udbredt, og hvem, der er udøvere.

Undersøgelsen er baseret på tre empiriske datasæt: En kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt 4.565 unge i alderen 15-29 år samt to kvalitative interviewundersøgelser med henholdsvis 10 unge med etnisk minoritetsbaggrund samt 17 forældre med etnisk minoritetsbaggrund.

Undersøgelsen er foretaget af Als Research for Styrelsen for International Rekruttering og Integration som et led i regeringens Nationale handlingsplan om forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Undersøgelsen er gennemført i samarbejde med Danmarks Statistik (DST Survey), lek-

tor ved Institut for Samfund og Globalisering ved Roskilde Universitet, Yvonne Mørck, og ph.d. stipendiat ved Institut for Sosialfag på Høgskolen i Oslo og Akershus, Halima El Abassi.

Den primære målgruppe for undersøgelsens resultater er fagpersoner, som arbejder på det socialfaglige område og/eller med håndtering og tilrettelæggelse af indsatser samt forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, samt andre, der har en faglig interesse for feltet. Det kunne eksempelvis være socialrådgivere, lærere, pædagoger, politifolk, sundhedspersonale, samt forskere, studerende, politikere, kommunale ledere og civilsamfundsaktører.

Dette resumé formidler blot de væsentligste resultater fra undersøgelsen. Ønskes en mere uddybende og detaljeret gennemgang af undersøgelsens resultater og datagrundlag kan rapporten downloades på: [www.alsresearch.dk](http://www.alsresearch.dk) og på [www.uim.dk](http://www.uim.dk).

<sup>1</sup> Regeringen (2016), s. 9

<sup>2</sup> Regeringen (2016), s. 8

<sup>3</sup> <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/indvandrere-og-efterkommere/indvandrere-og-efterkommere>

## **Negativ social kontrol**

Begrebet negativ social kontrol benyttes med udgangspunkt i definitionen fra den nationale handleplan for forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol: "Negativ social kontrol i forhold til æresrelaterede konflikter handler om handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder. Det kan f.eks. være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over egen krop."<sup>1</sup>

## **Æresrelaterede konflikter**

Begrebet æresrelaterede konflikter benyttes ligeledes med udgangspunkt i definitionen fra den nationale handleplan, og henviser til "konflikter, der opstår inden for nære, familiære relationer, og hvor konflikten skyldes en opfattelse af, at familiens ære er blevet krænket. Familiens ære er knyttet til en opfattelse af familien som en samlet enhed – et fællesskab, hvor den enkeltes handlinger påvirker hele familien og dens ære."<sup>2</sup>

## **Minoritetsetniske og majoritetsetniske unge**

Begrebet minoritetsetnisk bruges som en samlet betegnelse for indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, mens begrebet majoritetsetnisk bruges som en samlet betegnelse for personer med dansk og/eller vestlig oprindelse. Afgrænsningen af de to målgrupper tager udgangspunkt i Danmarks Statistiks definitioner af indvandrere, efterkommere, vestlig oprindelse og ikke-vestlig oprindelse.<sup>3</sup>



## 2.

# Undersøgelsens datagrundlag

Undersøgelsen er baseret på tre empiriske datasæt: En kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt unge i alderen 15-29 år, en interviewundersøgelse blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund i alderen 15-29 år og en interviewundersøgelse blandt forældre med etnisk minoritetsbaggrund, som har børn i alderen 15-29 år.

### Undersøgelsens kvantitative del

Undersøgelsens kvantitative del består af en survey blandt 4.565 unge i alderen 15-29 år, heraf 3.482 minoritetsetniske unge og 1.083 majoritetsetniske unge. Der er opnået en samlet svarprocent på 31 % – med en lavere svarprocent blandt de minoritetsetniske unge (29 %) end blandt de øvrige (40 %).

Surveyen er foretaget i samarbejde med Danmarks Statistik, der har stået for dataindsamling og databehandling i relation til vægtning af data. Rekrutteringen af respondenter til undersøgelsens kvantitative del er foretaget af DST Survey og er sket gennem en tilfældig udvalgt stikprøve i et aktuelt cpr-register. Stikprøven lever op til de krav, der gælder for en universel repræsentativ undersøgelse. DST Survey har endvidere efter dataindsamlingen foretaget en vejning af data korrigeret ved hjælp af registeroplysninger.

Den anvendte metode har delvist kunnet tage højde for og rette op på skæve bortfald i forhold til registeroplysninger. Alligevel må det konstateres, at det relativt høje bortfald – særligt blandt de minoritetsetniske unge – kan have betydning for kvaliteten af rapportens data.

### Undersøgelsens kvalitative del

Undersøgelsens kvalitative del består af dybdegående interview med minoritetsetniske unge og minoritets-

etniske forældre. Interviewene har haft til formål at nuancere og kvalificere de kvantitative data gennem de unges og forældrenes egne perspektiver. 10 af de individuelle interview er foretaget med unge i aldersgruppen 17-28 år, fordelt på 7 unge kvinder og 3 unge mænd. De resterende 16 interview er foretaget med forældre til unge i aldersgruppen 15-29 år, fordelt på 9 mødre og 8 fædre.

Rekruttering af informanter til undersøgelsens kvalitative del er sket gennem relevante gatekeepers. Med henblik på at sikre en vis spredning i forhold til alder, køn, etnisk oprindelse, grader af religiøsitet, uddannelsesniveau, beskæftigelsessituation samt forskellige grader og typer af oplevelser med negativ social kontrol, er der benyttet en bred vifte af forskellige gatekeepers.

Den valgte rekrutteringsmetode indebærer et vist mål af selektionsbias. I nogle tilfælde har det været gatekeeperen, der har udvalgt informanter ud fra vedkommendes forhåndskendskab til informanternes oplevelser med negativ social kontrol og/eller ud fra en vurdering af, hvem der kunne forventes gerne at ville deltage. I andre tilfælde har selektionen været mere tilfældig, da undersøger efter aftale med en gatekeeper er mødt op til et arrangement og i forbindelse hermed har gennemført interview med personer, som ønskede at deltage. Særligt i forhold til forældremålgruppen er det en erfaring, at det ofte er de forældre, som ikke føler, at de har noget at skjule i relation til negativ social kontrol, som vælger at stille op til interview om emnet.

Alle informanter er anonymiseret. De navne, der anvendes i forbindelse med de gengivne citater, er pseudonymer, og alle stednavne er udeladte eller anonymiserede.

# 3.

## Hovedkonklusioner

Overordnet finder den kvantitative del af undersøgelsen:

### **1. Flertallet af unge oplever ikke at være udsat for negativ social kontrol**

Overordnet viser undersøgelsen, at langt størstedelen af de 15-29-årige unge i Danmark – uanset køn og etnisk oprindelse – ikke har oplevet negativ social kontrol og/eller æresrelaterede konflikter, som det er defineret i den nationale handleplan for forebyggelse af æresrelaterede konflikter (se definitioner s. 5).

Imidlertid finder undersøgelsen samtidig, at et mindretal af de unge har oplevet at blive udsat for én eller flere forskellige former for begrænset selvbestemmelse eller negativ social kontrol. Om dette mindretal gælder det overordnet, at:

### **2. Minoritetsetniske unge bliver i betydeligt højere grad end majoritetsetniske unge udsat for negativ social kontrol**

Selvom det blot er et mindretal af de unge, som oplever begrænsninger i deres selvbestemmelse og negativ social kontrol, ses det, at andelen på en lang række af spørgsmålene er betydeligt større blandt de minoritetsetniske unge end blandt de majoritetsetniske unge.

### **3. Der er sammenhæng mellem trivsel og konkrete oplevelser med negativ social kontrol i form af overvågning, trusler og vold**

Undersøgelsen dokumenterer en tydelig og statistisk signifikant sammenhæng mellem oplevelser med negativ social kontrol og psykisk mistrivsel. Særligt når det kommer til spørgsmål, som omhandler konkrete oplevelser med negativ social kontrol i form af overvågning, trusler, vold mv., tegner der sig et klart billede. Generelt er de unge, som har været udsat

for forskellige former for negativ social kontrol og sanktioner, således overrepræsenteret i højrisikogruppen for mistrivsel.

### **4. Sammenlignet med de øvrige unge oplever de minoritetsetniske kvinder den mindste grad af selvbestemmelse og frihed**

De minoritetsetniske unge kvinder oplever i særlig grad begrænset selvbestemmelse og negativ social kontrol i relation til fx valg af kæreste, muligheder for at ses med venner af det modsatte køn og frihed til at gøre de samme ting som deres jævnaldrende af modsatte køn sammenlignet med de øvrige unge.

### **5. De 15-17-årige oplever en større grad af negativ social kontrol end de 18-29-årige**

I relation til en stor del af undersøgelsens spørgsmål gælder det, at en større andel af de 15-17-årige oplever begrænset selvbestemmelse sammenlignet med de 18-29-årige. Det gælder især i relation til valg af kæreste, valg af venner og oplevelse af begrænset frihed i hverdagen på grund af hensynet til familiens ære.

### **6. Der er signifikant sammenhæng mellem hensynet til familiens ære og negativ social kontrol**

En betydelig andel af de minoritetsetniske unge oplever, at hensynet til familiens ære betyder 'alt' eller 'meget' for, hvad de må i deres hverdag. Det gælder 25 % af de minoritetsetniske kvinder og 28 % af de minoritetsetniske mænd ml. 18-29 år. De unge, som oplever, at familiens ære betyder 'alt' eller 'meget', har samtidig signifikant større sandsynlighed end andre unge for at have holdninger, der understøtter negativ social kontrol; for selv at være underlagt forskellige typer af negativ social kontrol; samt for ikke at fortælle deres familie sandheden om, hvad



de foretager sig uden for hjemmet. Endvidere er denne gruppe betydeligt overrepræsenteret blandt unge, som har været udsat for konkrete negative sanktioner i form af overvågning, trusler og vold mv.

### **7. De primære udøvere af negativ social kontrol er forældre – herunder særligt mødre**

De unge udpeger først og fremmest deres forældre – herunder særligt deres mødre – som udøvere af negativ social kontrol. Herefter peger de unge især på søskende, andre familiemedlemmer, kærester/ægtefæller og familiens netværk/omgangskreds. På tværs af de forskellige områder – og på tværs af køn og etnisk baggrund – er det dog i særdeleshed mødre, der udpeges som udøvere.

### **8. Mange unge oplever begrænset religionsfrihed**

Knap halvdelen af de 18-29-årige minoritetsetniske unge (46-48 %) og omkring hver sjette af de majoritetsetniske unge (17-18 %) svarer, at de kun 'i mindre grad' eller 'slet ikke' tror, at deres familie ville acceptere, hvis de valgte en anden religion end familiens. Oplevelsen af begrænset religionsfrihed er således relativt udbredt blandt unge i Danmark. Endvidere er der tale om en negativ form for social kontrol i et rettighedsmæssigt perspektiv, da alle har ret til tros- og religionsfrihed.

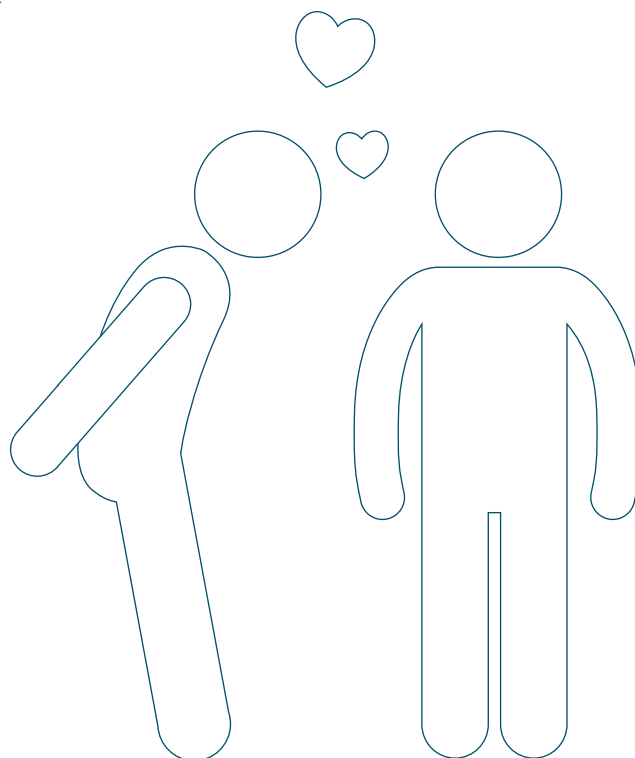
### **9. Manglende viden og myter om kvinders seksualitet og 'mødom'**

Der er forholdsvis stor uvidenhed omkring den såkaldte "mødomsmyte", der er med til at understøtte den negative sociale kontrol, som er forbundet med kvinders seksualitet. Samlet set tror 5 % af de 18-29-årige unge, at 'alle kvinder bløder ved første samleje', mens 22 % er i tvivl. Særligt udbredt er uvidenheden blandt unge minoritetsetniske mænd, hvor 12 % mener, at alle kvinder bløder, og 37 % er i tvivl. Samlet set indikerer dette et behov for forbedret oplysning og seksualundervisning.

### **10. Mange minoritetsetniske unge tror ikke, at deres forældre ville acceptere, hvis de fik sig en kæreste af samme køn**

Næsten seks ud af ti (57-59 %) af 18-29-årige minoritetsetniske unge tror 'i mindre grad' eller 'slet ikke', at deres familie ville acceptere, hvis de havde en kæreste af samme køn som dem selv, sammenlignet med 7-12 % af de majoritetsetniske unge.

Undersøgelsens hovedkonklusioner uddybes i det følgende i relation til emnerne for de enkelte kapitler i rapporten.



# 3.

## Integrationsbarometerets mål for selvbestemmelse

I dette afsnit præsenteres undersøgelsens resultater i relation til målet for selvbestemmelse, som indgår i Udlændinge- og Integrationsministeriets nationale integrationsbarometer.

### Begrænset selvbestemmelse i relation til valg af kæreste eller ægtefælle

- Blandt de 18-29-årige oplever 23 % af de minoritetsetniske kvinder og 16 % af de minoritetsetniske mænd begrænset selvbestemmelse i relation til valg af kæreste/ægtefælle. Samlet set gælder det for 19 % af de minoritetsetniske unge sammenlignet med 4 % blandt de majoritetsetniske unge – en forskel på 15 procentpoint.
- Blandt 15-17-årige oplever 37 % af de minoritetsetniske kvinder og 24 % af de minoritetsetniske mænd begrænset selvbestemmelse i relation til valg af kæreste/ægtefælle. Samlet set gælder det 30 % af de minoritetsetniske unge sammenlignet med 5 % af de majoritetsetniske unge – en forskel på 25 procentpoint.
- Dette indikerer, at andelen af minoritetsetniske unge, som oplever begrænset selvbestemmelse i relation til valg af kæreste og ægtefælle, falder med alderen.

### Begrænset selvbestemmelse i relation til valg af uddannelse eller venner

- Blandt de 18-29-årige oplever 8 % af de minoritetsetniske kvinder og 9 % af de minoritetsetniske mænd begrænset selvbestemmelse i relation til valg af uddannelse eller venner. Samlet set gælder

det for 9 % af de minoritetsetniske unge sammenlignet med 2 % blandt de majoritetsetniske unge – en forskel på 7 procentpoint.

- Blandt de 15-17-årige oplever 10 % af de minoritetsetniske kvinder og 12 % af de minoritetsetniske mænd begrænset selvbestemmelse i relation til valg af uddannelse eller venner. Samlet set gælder det for 11 % af de minoritetsetniske unge sammenlignet med 6 % blandt de majoritetsetniske unge – en forskel på 5 procentpoint.

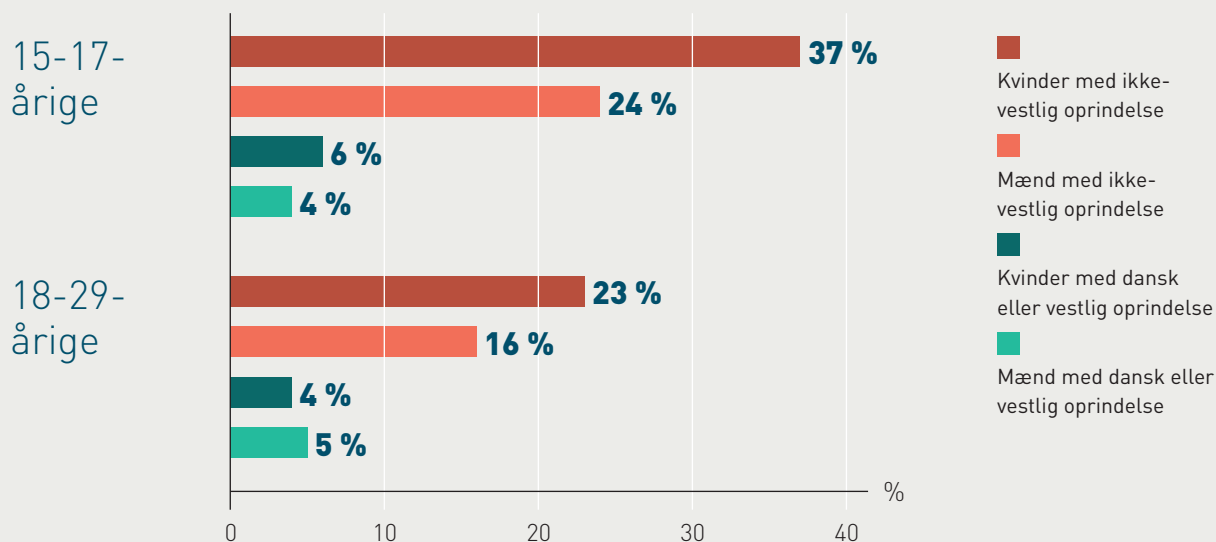
### Tilslutning til ligestilling mellem mænd og kvinder

- 3 % af de minoritetsetniske unge i alderen 18-29 år tilslutter sig ikke ligestilling mellem kønnene. Til sammenligning gælder dette 0 % af de majoritetsetniske unge – en forskel på 3 procentpoint.
- Blandt de 15-17-årige er det 2 % af de minoritetsetniske unge, der ikke tilslutter sig ligestilling mellem mænd og kvinder, mens det igen gælder 0 % af de majoritetsetniske unge – en forskel på 2 procentpoint.

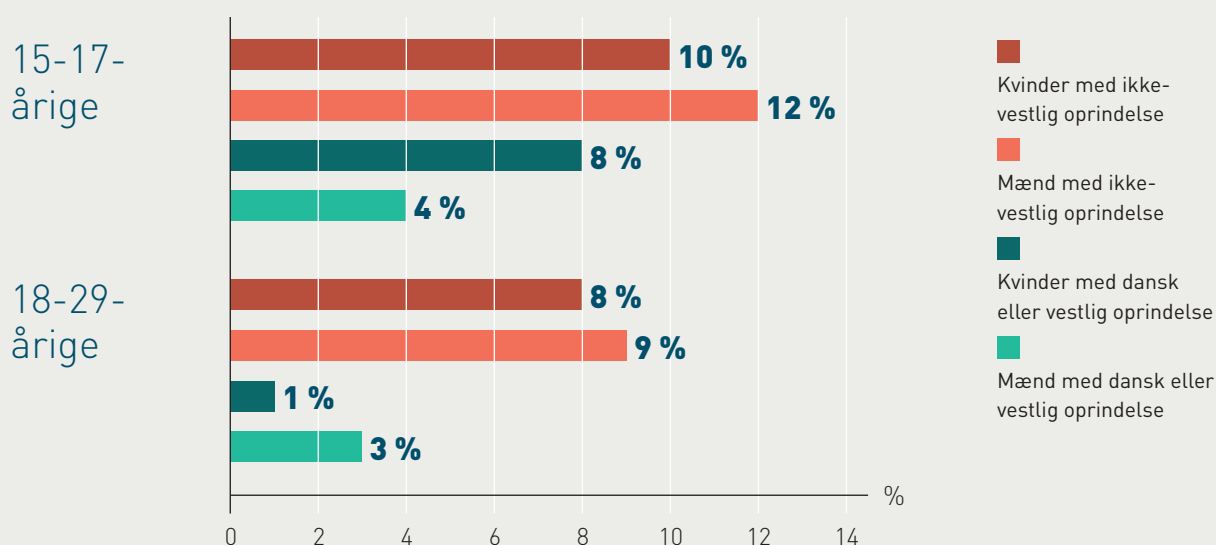
Disse resultater ligger omtrent på niveau med resultaterne af de Medborgerskabsundersøgelser, der er gennemført siden 2012.<sup>4</sup> Denne undersøgelse – som beror på et større datasæt – er således med til at bekræfte den eksisterende viden om, hvor udbredte de forskellige mål for begrænset selvbestemmelse er, når disse baseres på det nationale integrationsbarometers opgørelsesmetode.

<sup>4</sup> Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016) og [www.integrationsbarometer.dk](http://www.integrationsbarometer.dk)

## Andelen af 15-29-årige, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af kæreste eller ægtefælle, fordelt på alder, køn og etnisk oprindelse



## Andelen af 15-29-årige, der får begrænset deres frihed og selvbestemmelse af deres familie med hensyn til valg af uddannelse og venner, fordelt på alder, køn og etnisk oprindelse



# 4.

## Den begrænsede selvbestemmelse og negative sociale controls omfang og karakter

### Begrænsninger i selvbestemmelse i forhold til kærester, ægteskab og seksuelle relationer

Tidligere undersøgelser viser, at det særligt er i forhold til kærester, ægteskab og seksuelle relationer, at minoritetsetniske unge oplever begrænsninger i deres selvbestemmelse.<sup>5</sup> Derfor har denne undersøgelse også undersøgt unges oplevelser af negativ social kontrol i forhold til dette tema.

I forhold til selvbestemmelse i relation til valg af kæreste og/eller ægtefælle, viser denne undersøgelse, at:

- der er en forholdsvis stor andel af de minoritetsetniske unge – særligt de minoritetsetniske kvinder – som oplever begrænsninger i deres selvbestemmelse i relation til det at have en kæreste. 17 % af de 18-29-årige minoritetsetniske kvinder og 10 % af de minoritetsetniske mænd må ikke have en kæreste inden ægteskab.
- der er mange af de minoritetsetniske unge, som ikke tror, at deres familie ville acceptere, hvis de havde en kæreste af samme køn. Blandt de 18-29-årige minoritetsetniske unge er der 57-59 %, der 'i mindre grad' eller 'slet ikke' tror, at deres familie ville acceptere, hvis de havde en kæreste af samme køn som dem selv.

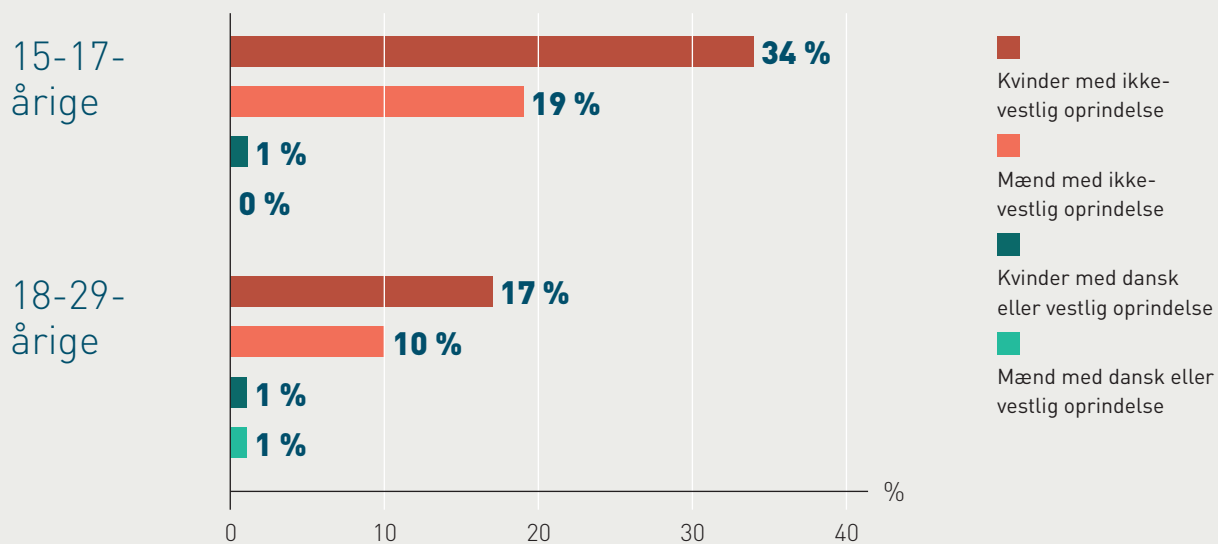
- langt størstedelen af de unge i denne undersøgelse oplever, at de selv må bestemme, hvem de vil giftes med. Dog er der et mindretal på 5-8 % blandt de minoritetsetniske unge, som 'i mindre grad' eller 'slet ikke' tror, at deres familie vil give dem lov til at vælge, hvem de gifter sig med.

I forhold til holdninger til sex før ægteskab og belysning af mødomsmyten viser undersøgelsen, at:

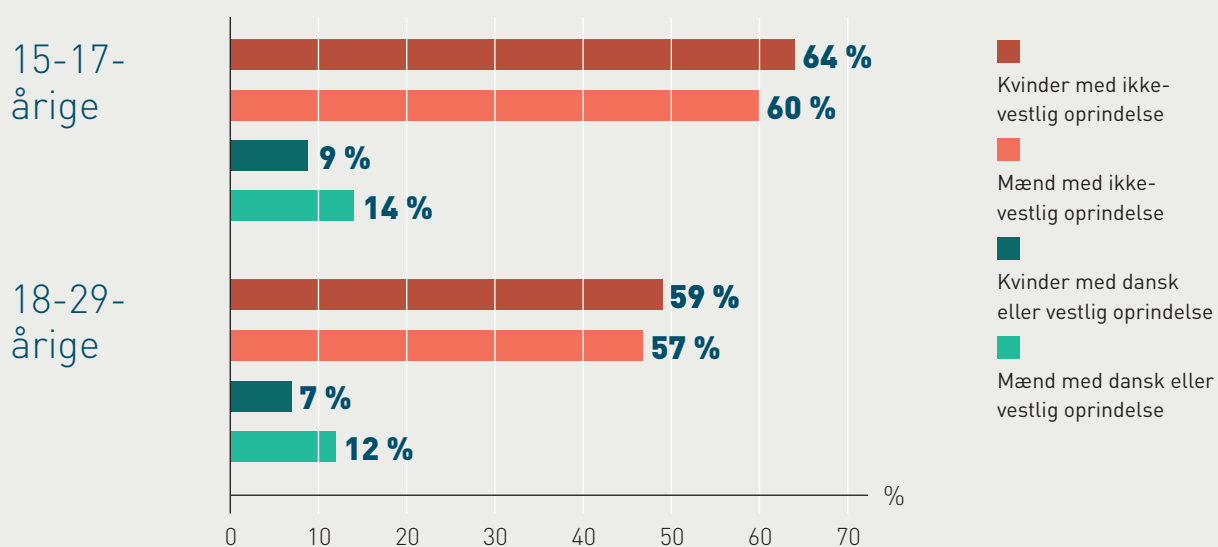
- 44 % af 15-17-årige minoritetsetniske kvinder og 29 % af de minoritetsetniske mænd synes, det er vigtigt, at en pige venter med at have sex, til hun bliver gift, hvilket gælder 37 % af de minoritetsetniske kvinder og 29 % af de minoritetsetniske mænd i aldersgruppen 18-29 år. Blandt de majoritetsetniske unge, er der 2-3 %, som synes, dette er vigtigt.
- 8 % af de 15-17-årige og 6 % af de 18-29-årige minoritetsetniske kvinder er bange for ikke at bløde ved første samleje, efter de er blevet gift, sammenlignet med 0-2 % af de majoritetsetniske kvinder. Samtidig er der 13 % af de 15-17-årige og 8 % af de 18-29-årige minoritetsetniske mænd, som synes det er vigtigt, at deres fremtidige ægtefælle bløder under første samleje, efter de er blevet gift, sammenlignet med 0 % af de majoritetsetniske mænd.

<sup>5</sup> Als Research (2011) og Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016).

## Andelen af 15-29-årige (ugifte), der ikke må, eller ikke tror de må, have en kæreste for deres familie, fordelt på alder, køn og etnisk oprindelse



## Andelen af 15-29-årige (ugifte), der 'i mindre grad' eller 'slet ikke' tror, deres familie ville acceptere, hvis de havde en kæreste af samme køn, fordelt på alder, køn og etnisk oprindelse



**”Jamen i den kultur, så må drenge og mænd jo mere, end piger må, på det punkt. Min bror, han gør jo, hvad han vil, men når det kommer til mig, så er det jo meget mere kontrolleret. Jeg kan huske, min bror, han har snakket sådan åbenlyst om, at han havde en kæreste overfor mig og snakket om, at nu havde han lige slået op med sin kæreste, så nu skulle han finde sig en ny. Og så var jeg sådan, hvis jeg nogensinde sagde det til ham, så ville han jo flippe ud, virkelig! Og det er udelukkende på grund af, at jeg er en pige.”**

**– leisha, 20 år**

### Begrænsninger i selvbestemmelse i forhold til uddannelse

Tidligere undersøgelser viser, at minoritetsetniske unge på en række parametre er bagud i forhold til uddannelse sammenlignet med majoritetsetniske unge. Det gælder eksempelvis i forhold til andelen som færdiggør en videregående uddannelse.<sup>6</sup> Samtidig viser en undersøgelse fra SFI, at minoritetsetniske forældre i nogle tilfælde har højere uddannelsesmæssige forventninger til deres børn end majoritetsetniske forældre.<sup>7</sup> Dette kan – særligt hvis disse ambitioner ikke afspejler de unges faglige niveau – medføre urealistiske forventninger og lægge et pres på de unge. Derfor har denne undersøgelse også haft

fokus på at undersøge unges oplevelser med negativ social kontrol i relation til uddannelse.

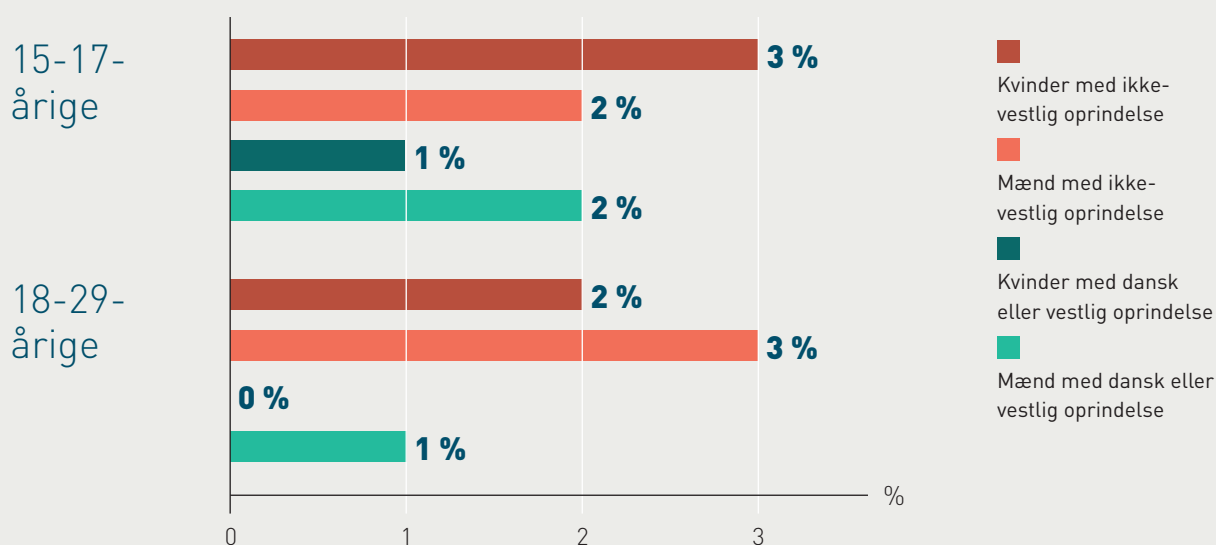
I forhold til de unges selvbestemmelse i relation til valg af uddannelse, viser denne undersøgelse, at:

- langt størstedelen af de unge i alderen 15-29 år ikke oplever begrænsninger i forhold til valg af uddannelse.
- et mindretal på 2-3 % blandt de minoritetsetniske unge og 0-2 % blandt de majoritetsetniske unge oplever, at deres familie kun i 'mindre grad' eller 'slet ikke' har givet dem lov til selv at vælge deres uddannelse.

<sup>6</sup> Danmarks Statistik (2017) og SFI (2017)

<sup>7</sup> SFI (2017)

## Andelen af 15-29-årige (der er i gang med eller har færdiggjort en uddannelse efter grundskolen), som 'i mindre grad' eller 'slet ikke' oplever, at deres familie har givet dem lov til selv at vælge deres uddannelse



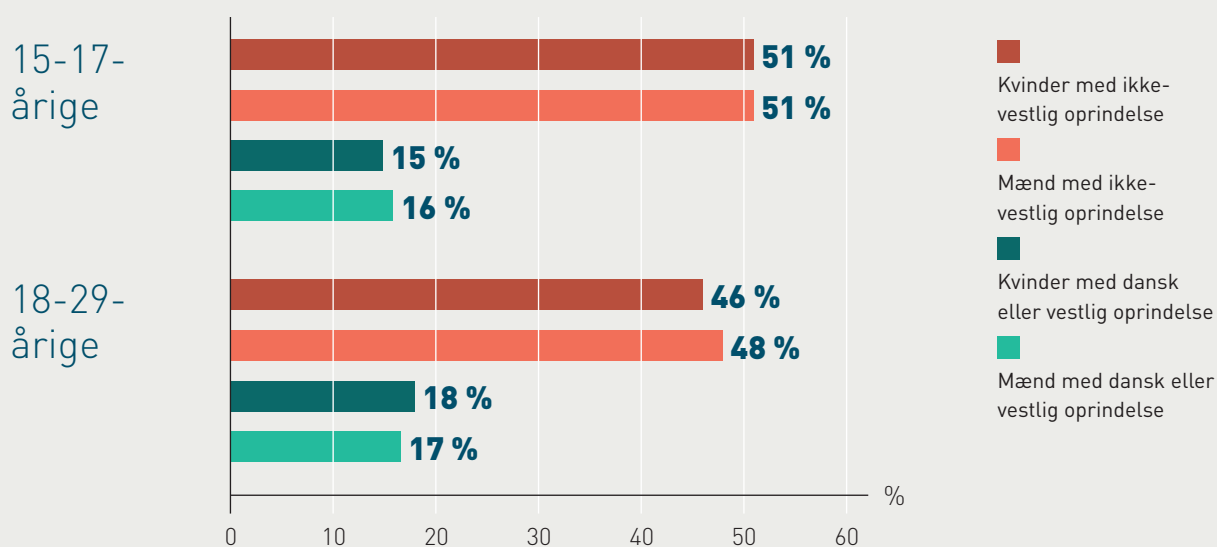
### Begrænsninger i religionsfrihed

I forhold til unges begrænsninger i relation til religionsfrihed viser undersøgelsen, at:

- knap halvdelen af de 18-29-årige minoritetsetniske unge (46-48 %) og omkring hver sjettede af de majoritetsetniske unge (17-18 %) svarer, at de kun 'i mindre grad' eller 'slet ikke' tror, at deres familie ville acceptere, hvis de valgte en anden religion end familiens. Oplevelsen af begrænset religionsfrihed er således relativt udbredt blandt unge i Danmark. Endvidere er der tale om en negativ form for social kontrol i et rettighedsmæssigt perspektiv, da alle unge har ret til tros- og religionsfrihed.

- den begrænsede selvbestemmelse ser i mindre grad ud til at gøre sig gældende i relation til spørgsmålet om tørklæde eller anden religiøs hovedbeklædning. 3 % af de minoritetsetniske kvinder, som går med tørklæde, har svaret, at de 'i mindre grad' eller 'slet ikke' oplever, at de selv må vælge, om de vil gå med tørklæde eller anden religiøs hovedbeklædning.

## Andelen af 15-29-årige, der 'i mindre grad' eller 'slet ikke' tror, at deres familie ville acceptere, hvis de valgte en anden religion end familiens



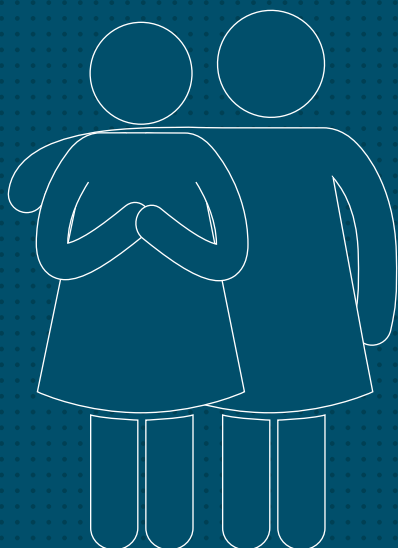


**”Jeg er den, jeg er, og det (at gå med tørklæde) er en del af min identitet, og man kan godt se kvinden bag tørklædet. Det er jo ikke et problem, man ser jo det, man gerne vil se... Jeg vil nok sige det sådan, at hvis jeg ikke var født i en muslimsk familie, så havde jeg formentlig ikke haft tørklæde, så man kan vel godt sige, de har haft noget at skulle have sagt, da vi var yngre, men så kan man sige, at vi så senere har haft valget om at tage det af, hvis man ikke følte, det var noget for en.”**

– Enaya, 22 år

**"Jeg har nogle venner, jeg mødes med, men jeg er meget påpasselig med, hvor jeg mødes med dem. Jeg sørger for, jeg ikke bliver set, i hvert fald ikke af indvandrere. Det er ligegyldigt med andre, men bare generelt irakere, de skal ikke se mig med drenge, fordi de vil tage det i en helt anden betragtning. Jeg vil blive dømt på det, de vil ikke tage det som om, det bare er mine venner, de vil tage det som om, det er mine kærestes, måske."**

– Selda, 18 år



### Grad af oplevet frihed i forhold til valg af venner og i forhold til jævnaldrende generelt

I dette afsnit præsenteres undersøgelsens resultater i relation til de spørgsmål, der belyser unges selvbestemmelse i forhold til valg af venner og deres oplevede grad af frihed i forhold til jævnaldrende mere generelt.

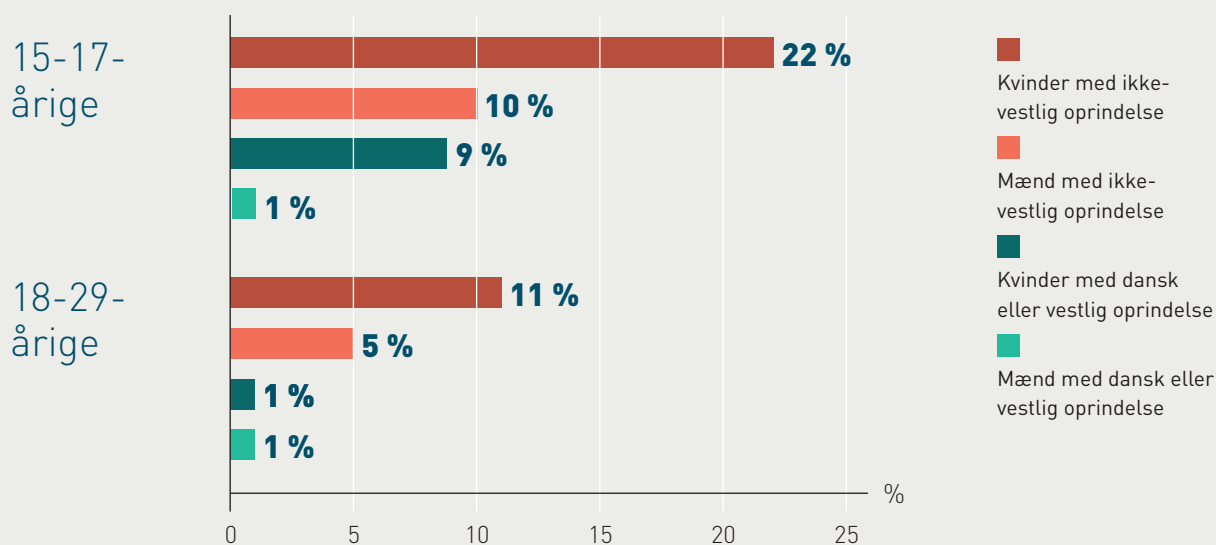
Når der handler om oplevet grad af frihed i forhold til valg af venner, viser undersøgelsen at:

- langt størstedelen af de unge oplever, at de i høj grad selv må bestemme, hvem de vil være venner med.
- der ses dog en tydelig forskel i relation til både etnisk oprindelse og køn blandt de unge, som ikke må have venner af det modsatte køn. Blandt de 18-29-årige minoritetsetniske kvinder oplever

8 % således, at de ikke må ses med venner af det modsatte køn, som ikke er i deres familie, sammenlignet med 4 % af de minoritetsetniske mænd og 0-1 % af de majoritetsetniske unge.

- der ses ligeledes betydelige forskelle i relation til etnisk oprindelse og køn, når det kommer til de unges oplevelse af frihedsgrader. Som det fremgår af nedenstående figur føler særligt de 15-17-årige minoritetsetniske kvinder, at de 'i mindre grad' eller 'slet ikke' har frihed til at gøre de samme ting som deres jævnaldrende kammerater af modsatte køn (22 %). Dette gælder for 10 % af de minoritetsetniske mænd, 9 % af de majoritetsetniske kvinder og 1 % af de majoritetsetniske mænd i samme aldersgruppe. Generelt er der færre blandt de 18-29-årige end blandt de 15-17-årige, som føler sig begrænset i deres frihed.

### Andelen af 15-29-årige, der 'i mindre grad' eller 'slet ikke' føler, at de har frihed til at gøre de samme ting som deres jævnaldrende kammerater af modsatte køn



### Hensynet til familiens ære

En lang række faglige publikationer og kvalitative undersøgelser både i Danmark og internationalt har beskæftiget sig med æresrelaterede konflikter og vold, herunder med sammenhængen mellem æresrelaterede kulturelle normer og begrænsninger i unges frihed og selvbestemmelse.<sup>8</sup> Heraf fremgår det, at hensynet til familiens ære og ry spille en væsentlig rolle i forhold til, hvad unge må og ikke må i deres hverdag.

I forhold til hensynet til familie ære viser denne undersøgelse, at:

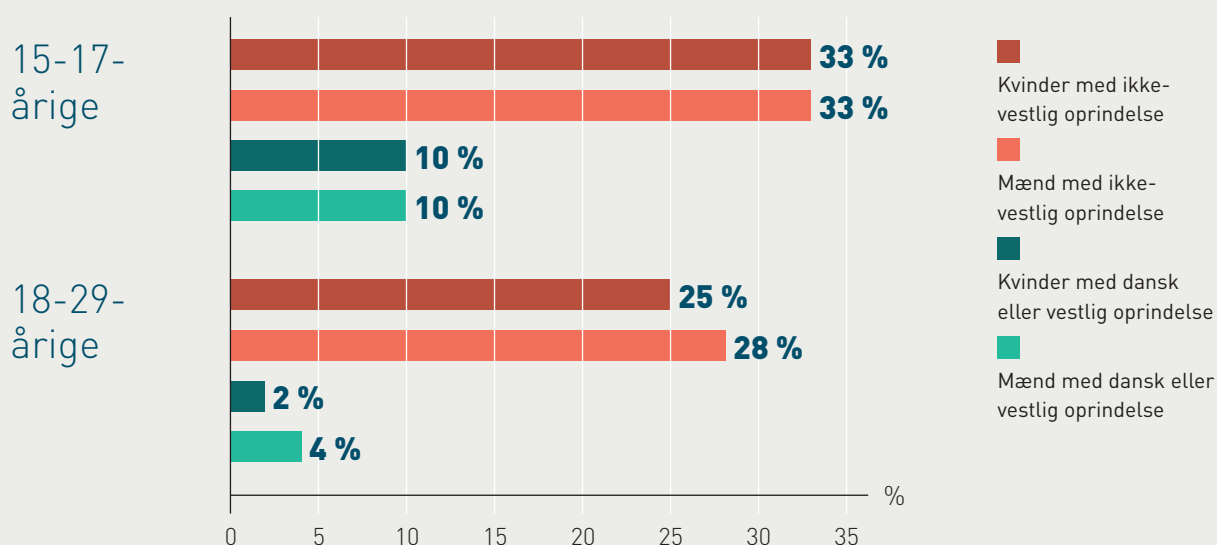
- familiens ære spiller en væsentlig rolle for, hvad de minoritetsetniske unge må i deres hverdag. Det viser sig bl.a. i svarfordelingen på spørgsmålet "Hvor meget betyder hensynet til familiens ære eller ry for, hvad du må i din hverdag?", hvor 25 % af de 18-29-årige minoritetsetniske kvinder og

28 % af de minoritetsetniske mænd svarer, at det betyder "alt" eller "meget", sammenlignet med 2-4 % af de majoritetsetniske unge.

- unge som oplever, at familiens ære betyder 'alt' eller 'meget', samlet set har en signifikant større sandsynlighed end andre unge for at have holdninger, der understøtter negativ social kontrol; for selv at være underlagt forskellige typer af negativ social kontrol; samt for at leve et dobbeltliv, hvor de ikke fortæller deres familie sandheden om, hvad de foretager sig uden for hjemmet.
- langt størstedelen af de unge, som handler efter familiens ære og ry, gør det, fordi de selv synes, det er vigtigt (62 % af de 18-29-årige og 49 % af de 15-17-årige). Der er dog også en betydelig andel, som svarer, at de gør det for at undgå de konsekvenser, det kunne have for dem selv (11 % blandt de 18-29-årige og 21 % blandt de 15-17-årige) eller for andre (10 % blandt de 18-29-årige og 15 % blandt de 15-17-årige).

<sup>8</sup> I en dansk sammenhæng se fx Kragh (2010), Als Research (2011, 2014a, 2014b), Etnisk Ung (2014), Fabricius (2018).

## Andelen af 15-29-årige, der oplever, at hensynet til familiens ære og ry betyder 'alt' eller 'meget' for, hvad de må i deres hverdag



**”Hvis hun kommer sent hjem, og hvis en dreng som vi kender, træffer hende på gaden, så går han til sine forældre og fortæller dem det. Forældrene fortæller det til deres nabo, som fortæller det til vores familie. Og så bliver der nogle rygter om min datter... Konsekvenserne er, at det går ud over forældrene. De bliver knækket. Jeg har sagt til dig, at vores samfund er lidt anderledes end jeres.”**

–Iman, mor til tre børn  
i alderen 12-20 år

## 5.

# Konkrete oplevelser med sanktioner, trusler og vold mv.

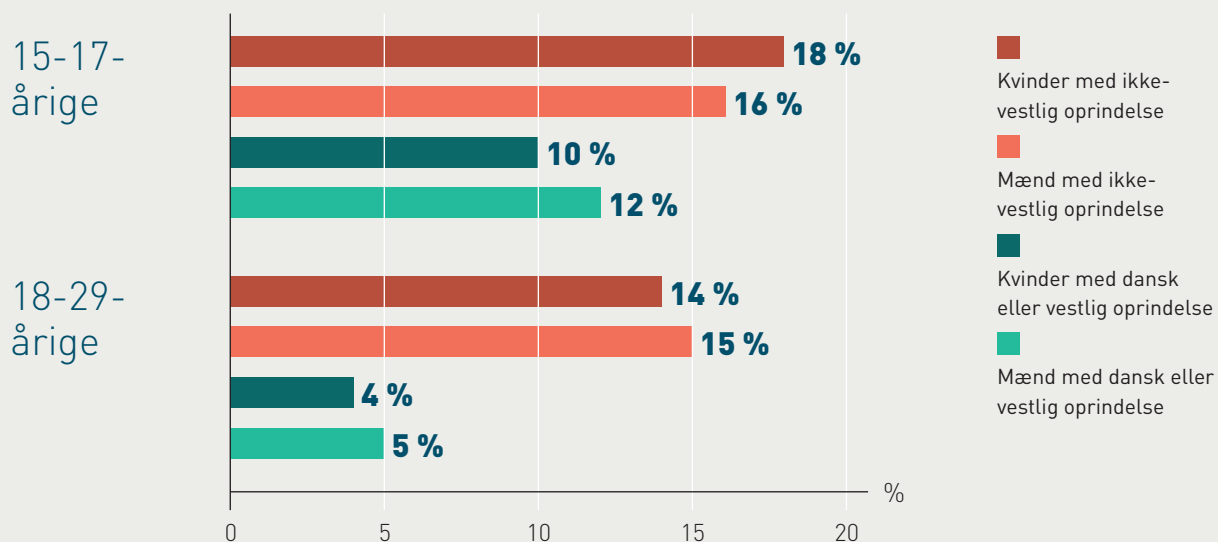
I forhold til konkrete oplevelser med negativ social kontrol, trusler, vold og andre sanktioner viser denne undersøgelse, at:

- størstedelen af de unge i undersøgelsen ikke har konkrete oplevelser med negativ social kontrol, trusler, vold og andre sanktioner. Dog viser undersøgelsen, at der er et mindretal – særligt blandt de minoritetsetniske unge – som oplever dette. For dette mindretal gælder det, at:
- 7-9 % af de 18-29 årige minoritetsetniske unge indenfor det seneste år har oplevet, at familiemedlemmer har tjekket deres mobil, mail, computer eller taske for at kontrollere dem.
- 5-8 % af de 18-29 årige minoritetsetniske unge indenfor det seneste år har oplevet, at familiemedlemmer har overvåget dem ved at ringe eller følge efter dem.
- 4-6 % af de 18-29 årige minoritetsetniske unge indenfor det seneste år har oplevet, at familiemedlemmer har presset dem til at kontrollere andre familiemedlemmer.
- 14-15% af de 18-29 årige minoritetsetniske unge har været udsat for trusler om, at deres adfærd kan få negative konsekvenser for familien.
- 10-14 % af de 18-29 årige minoritetsetniske unge og 7-10 % af de majoritetsetniske unge har været udsat for fysisk vold fra forældre eller andre familiemedlemmer.

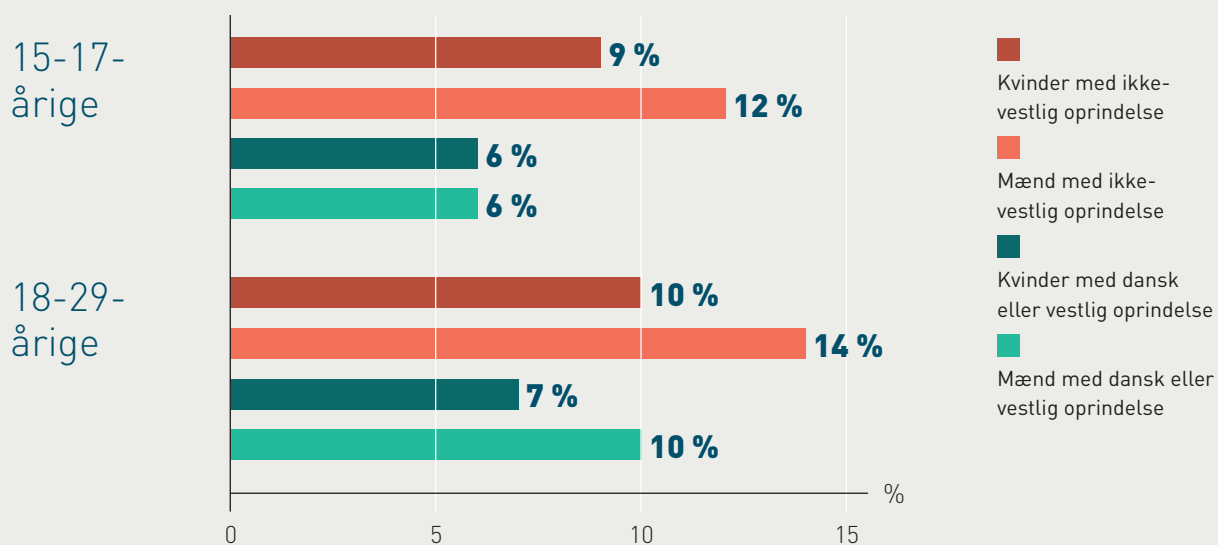
”Jeg ved, at han overvågede mine beskeder. Jeg kunne se det på et tidspunkt, der var en besked, der blev sendt fra min telefon, hvor jeg kunne gå ind og se, at det var altså ikke mig, der havde sendt den her, og han havde ikke haft fat i min telefon eller noget. Så jeg kunne ligesom regne ud, at han havde hacket sig ind på den.”

– leisha, 20 år

## Andelen af 15-29-årige, der har været udsat for, at deres forældre eller andre familiemedlemmer har truet med, at deres opførsel vil få negative konsekvenser for familien



## Andelen af 15-29-årige, der har været udsat for fysisk vold fra forældre eller andre familiemedlemmer



## 6.

# Udøvelse af negativ social kontrol

I forhold til udøvelse af negativ social kontrol viser denne undersøgelse, at:

- de unge først og fremmest peger på deres forældre – og særligt deres mødre – som udøvere af negativ social kontrol.
- der samtidig er flere af de unge i de kvalitative interview, som nævner, at mødre og fædre kan spille forskellige roller i relation til den negative sociale kontrol. Fædre kan i nogle tilfælde eksempelvis have stor indflydelse på hvilke regler og begrænsninger, der gælder, mens mødre kan have til ansvar at stå for opdragelsen – herunder at sikre de unges overholdelse af reglerne – hvilket kan være medvirkende til at mødre opfattes som de primære udøvere i hverdagen.
- et mindretal af de minoritetsetniske unge deler holdninger, som understøtter negativ social kontrol – selvom langt størstedelen overordnet set tilslutter sig ligestilling mellem kønnene. Blandt de 18-29-årige erklærer 33 % af de minoritetsetniske mænd og 13 % af de minoritetsetniske kvinder eksempelvis, at de 'i høj grad' eller 'i nogen grad' er enige i, at brødre er ansvarlige for deres søstres opførsel. Til sammenligning gælder dette

11 % af de majoritetsetniske mænd og 1 % af de majoritetsetniske kvinder.

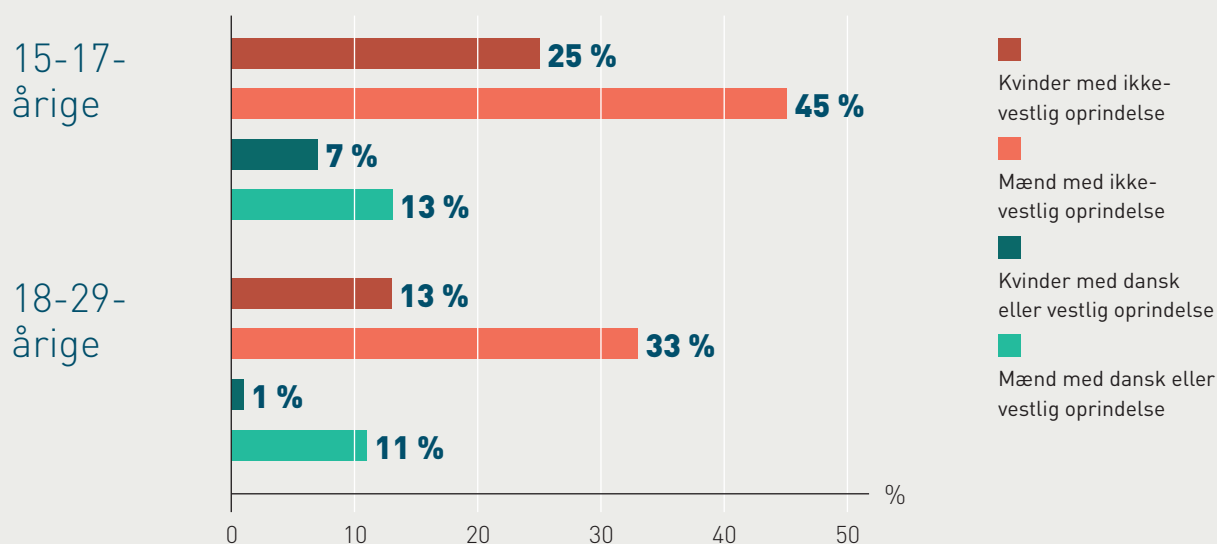
- der blandt de unge er et mindretal, som udøver negativ social kontrol overfor søskende og andre familiemedlemmer. Blandt de 18-29-årige har 4-5 % af de minoritetsetniske unge inden for det seneste år tjekket søskende eller andre familiemedlemmers mobil, mail, computer eller taske for at kontrollere dem, 2-4 % har overvåget søskende eller andre familiemedlemmer, mens 1 % af de minoritetsetniske unge har udsat søskende eller andre familiemedlemmer for fysisk vold.

Endvidere viser undersøgelsen, at:

- det på samtlige holdningsspørgsmål gælder, at de minoritetsetniske unge – sammenlignet med de majoritetsetniske unge – i højere grad tilslutter sig holdninger, som understøtter negativ social kontrol.
- unge mænd i højere grad end unge kvinder deler holdninger, der kan være med til at understøtte negativ social kontrol.
- andelen af unge, som har udøvet negativ social kontrol eller vold overfor familiemedlemmer, er højere blandt de 15-17-årige end blandt de 18-29-årige.



## Andelen af 15-29-årige, der 'i høj grad' eller 'i nogen grad' er enige i, at brødre er ansvarlige for deres søstres opførsel



”Altså min mor, hun er mere, hvad skal man sige, hun har mere vestlig mentalitet. Men problemet med hende er, at hun er afhængig af min far, og hun tager ikke afstand fra det, han gør og mener, så altså det er ligesom om, hun har ikke ret til at have en holdning til det.”

– Sana, 24 år

# 7.

## Sammenhæng mellem negativ social kontrol og mistrivsel

Undersøgelsen dokumenterer en tydelig og statistisk signifikant sammenhæng mellem oplevelser med negativ social kontrol og psykisk mistrivsel. Særligt når det kommer til spørgsmål, som omhandler konkrete oplevelser med negativ social kontrol i form af overvågning, trusler, vold mv., tegner der sig et klart billede. Generelt er unge, som har været udsat for forskellige former for negativ social kontrol og sanktioner, således overrepræsenteret i højrisikogruppen for mistrivsel.

Der ses særligt en forhøjet risiko for depression og langvarig stresstilstand blandt unge, som oplever at forældre eller andre familiemedlemmer:

- tjekker deres mobil, mail, computer eller taske for at kontrollere dem.
- overvåger dem ved at ringe eller følge efter dem
- presser dem til at kontrollere søskende eller andre familiemedlemmer.
- truer dem med at deres opførsel vil få negative konsekvenser for familien.
- truer dem med og/eller udsætter dem for fysisk vold.

Også undersøgelsens kvalitative interview belyser sammenhængen mellem negativ social kontrol og mistrivsel. Blandt de unge, som har været udsat for voldsomme former for negativ social kontrol, fortæller flere, at det har haft betydelige negative konsekvenser for deres trivsel og psykiske velbefindende.

To af de interviewede unge, som har valgt at afbryde kontakten med deres familie, fortæller eksempelvis:

*"Jeg havde det meget skidt [da jeg boede hos min familie]. Jeg følte næsten, jeg var på randen til selvmord. Jeg havde det virkelig, virkelig skidt. Og jeg havde egentlig bare fået nok." (Tara, 20 år)*

*"Jamen jeg havde en gang, hvor jeg kom hjem, da jeg var meget deprimeret. Det var, ifølge min psykolog, fordi [jeg havde] PTSD. Så hver gang jeg kom hjem, så fik jeg det bare utroligt dårligt. Det var også grunden til, at jeg løb hjemmefra. Det var fordi jeg brød ned mentalt... Jeg kunne bare ikke klare at være der mere." (Elias, 18 år)*

### Trivselsindekset WHO-5

Med henblik på at undersøge sammenhænge mellem de unges oplevelser med negativ social kontrol og de unges oplevede trivsel har undersøgelsen anvendt trivselsindekset WHO-5.

WHO-5 er et internationalt anerkendt og valideret redskab til måling af trivsel, som er udarbejdet og udviklet af professor Per Bech. Redskabet er testet på mange forskellige befolkningsgrupper, er oversat til mere end 30 forskellige sprog og anvendes blandt andet af Sundhedsstyrelsen i Danmark.<sup>9</sup>

WHO-5 indekset består af 5 spørgsmål, som måler graden af positive oplevelser, og kan bruges til at vurdere personers generelle trivsel.

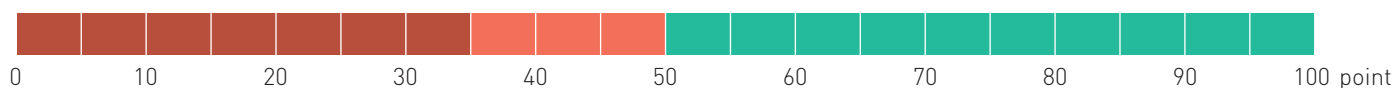
På baggrund af deres svar tildeles respondenterne en score mellem 0 og 100, som kan bruges til at vurdere deres risiko for depression eller langvarig stressbelastning:

- Højrisikogruppen (0-35 point): Personer, som scorer pointtal mellem 0-35, kan være i stor risiko for depression eller stressbelastning.
- Mellemriskogruppen (36-50 point): Personer, som scorer pointtal mellem 36-50, kan være i risiko for depression eller stressbelastning.
- Lavrisikogruppen (over 50 point): Personer, som scorer over 50 er ikke umiddelbart i risiko for depression eller langvarig stressbelastning.

#### HØJRISIKO-GRUPPEN 0-35 POINT

#### MELLEMRISIKO-GRUPPEN 36-50 POINT

#### LAVRISIKO-GRUPPEN 50-100 POINT



Unge, der har været udsat for negativ social kontrol i form af fx overvågning, trusler og vold, er betydeligt overrepræsenteret i højrisikogruppen for mistrivsel.

<sup>9</sup> Topp et al. (2015).

**"Mine brødre kunne nok godt nogle gange få regulære slag, hvorimod min søster det var mere sådan noget med stuearrest og sådan noget lignende. Så blev hun bare sådan 'lock down'-agtigt, hvor hun bare nærmest ikke så nogen eller noget i nogle dage eller sådan noget. Det kunne være sådan noget lignende, hun kom ud for. Så var det ikke lige så slemt som med drengene. Drengene fik nogle lidt vildere ture alligevel."**

– Hamza, 23 år

**"Altså jeg havde lyst til de samme ting som mine veninder, at gå til fest i weekenden. Ja altså nogle gange havde man måske en kæreste og sådan noget eller nogen, man bare synes var søde eller sådan noget, men alle de ting, dem holdt jeg hemmelige for min familie... Og jeg har drukket, ja. Men det er noget jeg ligesom har holdt hemmeligt for mine forældre... Ja altså, jeg var bange for, hvad der ville ske (hvis de fandt ud af det). Det ved jeg ikke. Det kan være, jeg ville blive straffet eller sådan noget."**

**– Sana, 24 år**

# Referencer

## Publikationer

Als Research (2011): Ung i 2011. Nydanske unges oplevelse af social kontrol, frihed og grænser.

Als Research (2014a): Kønsroller og social kontrol blandt unge med minoritetsetnisk baggrund

Als Research (2014b): Et spørgsmål om ære. Unges bud på at modvirke og forebygge social kontrol og æresrelaterede konflikter. Idékatalog.

Danmarks Statistik (2017): Indvandrere i Danmark 2017.

Etnisk Ung (2014): Dobbeltliv. En rapport om baggrunden for og konsekvenserne af at leve et dobbeltliv for unge med æresrelaterede problemer.

Kragh, Lotte (2010): Kampen om anerkendelse – spillet om ære. Afhandling Københavns Universitet.

Regeringen (2016): Forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. National handlingsplan.

SFI (2017): Etniske minoritetsunge i Danmark. En undersøgelse af årgang 1995.

Topp, C.W. et al (2015): "The WHO-5 Well-Being Index: a systematic review of the literature" i: *Psychotherapy and Psychosomatics*, 2015, 84:167-176

Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016): Medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse i Danmark 2016.

## Websider

Danmarks Statistiks definition af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere: <http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/indvandrere-og-efterkommere>

Det Nationale Integrationsbarometer:  
[www.integrationsbarometer.dk](http://www.integrationsbarometer.dk)

## Tak

Tak til de mere end 4.500 respondenter, som har besvaret spørgeskemaet, og til de i alt 10 unge og 17 forældre, som har sagt ja til at blive interviewet anonymt.

Også tak til de mange forskellige "gatekeepere", som har hjulpet os med at etablere tillid og skabe kontakt til informanter.



Dette resumé formidler de væsentligste resultater fra rapporten Unges oplevelser af negativ social kontrol, udgivet i september 2018. Undersøgelsen har haft til formål at afdække omfanget og karakteren af negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter blandt unge i Danmark i 2017 med henblik på at bidrage til at målrette og kvalificere indsatsen på området. Undersøgelsen belyser bl.a. hvor mange, der er underlagt æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, hvem der udsættes for den, hvad den omfatter, hvilke konflikttyper der er mest udbredt, og hvem der er udøvere.

Undersøgelsen er baseret på tre empiriske datasæt: En kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt unge i alderen 15-29 år, en interviewundersøgelse blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund i alderen 15-29 år og en interviewundersøgelse blandt forældre med etnisk minoritetsbaggrund, som har børn i alderen 15-29 år.

Undersøgelsen er foretaget af Als Research for Styrelsen for International Rekruttering og Integration som et led i Regeringens nationale handlingsplan om forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Undersøgelsen er gennemført i samarbejde med Danmarks Statistik (DST Survey), lektor ved Institut for Samfund og Globalisering ved Roskilde Universitet, Yvonne Mørck og ph.d. stipendiat ved Institut for Socialfag på Høgskolen i Oslo og Akershus, Halima El Abassi.

Den primære målgruppe for undersøgelsens resultater er fagpersoner, som arbejder på det socialfaglige område og/eller med håndtering og tilrettelæggelse af indsatser samt forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, samt andre, der har en faglig interesse for feltet. Det kunne eksempelvis være socialrådgivere, lærere, pædagoger, politifolk, sundhedspersonale, samt forskere, studerende, politikere, kommunale ledere og civilsamfundsaktører.



Udlændinge- og  
Integrationsministeriet

Styrelsen for International  
Rekruttering og Integration



ALS RESEARCH